

והתענג בדשן

שיעור הלכתי שבועי מפי מורנו ורבנו

הרה"ג דוד שלום נקי שליט"א

מו"צ ומחבר סדרת הספרים "בהלכה ובאגדה"

השיעור בימי ראשון בשעה 18:00

בבית המדרש "חזון עובדיה" דימונה

גליון 278
ידיד לה' כי טוב כי לעולם חסדו

"והתענג בדשן נפשכם, חסדו אֵין־כֶּם וְלִכֹּן אֵלֵי, שְׂקִינוּ וְתַחֲי נַפְשְׁכֶם" (ישעיה נה ב)

מהלכות טבילת כלים - ה'

שבת שכולה תורה ב"מודיעין עילית" השקפה טהורה מבית מדרשו של מרן זיע"א

לחפש עבור עצמי חלוקא דרבנן אחר. לא ראינו מי שנעשה מתמיד יותר עקב הפראק. בחור בן 20 מתחתן בבין המצרים בזכות 'בהלכה ובאגדה'. על מי נאמר "לא ידעו ולא יבינו, כי טח מראות עיניהם מהשפיל לבתם"? מי הם שיחלקו על כל גדולי הדור שיצאו נגד המנהג המוכר ללכת יד ביד עם הכלה?! היתכן, שבשעה שלהקות גברים יוצאים, הן תצאנה בהמוניהן לטייל ברחובות?! ראש ישיבת הסדר בשדרות, הרב דוד פנדל, מכה על חטא: מי פסק לנו שאפשר לשלוח את בנינו לתוך אווירה חילונית ש"מה יעשה הבן ולא יחטא"? כל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל. לא חרבה ירושלים אלא על שביזו בה תלמידי חכמים. כל המבזה את החכמים, אין לו חלק לעולם הבא. על מי נאמר: "ויעזב את עצת הזקנים אשר יעצוהו, וידבר אליהם כעצת הילדים". קושית רבנו חיים בן עטר על חיוב טבילה בכלי זכוכית. אין אנחנו מוסמכים לחדש גזירות מדעתנו אפילו בדומה ממש.

כלי זכוכית חייבים טבילה מדרבנן

א.¹ בעזרת השם יתברך נמשיך היום עוד הלכה בענייני טבילת כלים שלוקחים מן

מהלך נחמד, ולהעמיד יסוד, וזה נראה מאוד יפה, אבל אין הכרח שזה אמיתי. וכמו שסיפר לי בזמנו לפני כ-30 שנה, בחור ישיבה עילי מיוחד במינו, שראש הישיבה שלו מסר שיעור כללי והעמיד איזה יסוד מחודש, ובנה עליו בנין, והגדיר את הגדר, והכל היה נחמד ויפה. והנה לאחר איזו תקופה של חצי שנה, בשיעור הכללי שהוא מסר, הוא סתר את היסוד והבנין שהוא בנה בזמנו, והעמיד יסוד אחר, ובנה עליו בנין אחר, וגדר גדר אחר. ואז הוא בא לשאול את ראש הישיבה, שדבריו נסתרים מינה וביה, מהשיעור שהוא מסר בזמנו, ואם כן איך יסתדרו שני היסודות והבניינים יחד? ענה לו ראש הישיבה, וכי אתה חושב שאני זוכר מה מסרתי לפני חצי שנה, עכשיו אני לומד את הסוגיא, זה מה שיצא לי ליישב את הדברים במהלך הזה, וחזק וברוך.

נמצא אפוא, שברור הדבר שאם אנחנו מחפשים תורת אמת לאמיתה של תורה, תורה צרפה שאנחנו לא יכולים לשחק איתה לכאן ולכאן כל כך בקלות, זה אך ורק בלימוד ההלכה, כי בלימוד ההלכה זה מחייב הרבה יותר, יש לנו אחריות, יש נפקא מינה למעשה, מה ההלכה? ככה או ככה? מותר או אסור? טהור או טמא? זכאי או חייב? לכן מוכרחים יותר ויותר לעיין ולחפש בספרי הראשונים והאחרונים, לדרוש ולחקור, לבחון ולבדוק, כדי שחלילה לא נכלם ולא נכשל בדבר הלכה לעולם ועד. וזהו שאמרו בגמרא ברכות (ה"ע"א) על הפסוק (תהלים פז א): "אֱהָבָה" שְׁעָרֵי צִיּוֹן מִכָּל מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב, אוהב ה' שערים המצוינים בהלכה, יותר מבתי כנסיות ובתי מדרשות. וביארו המהרש"א והיעב"ץ, אוהב השם בתי מדרשות שלומדים בהם הלכה פסוקה, שהם כלשכת הגזית שהשכינה שורה עליהם, יותר מבתי מדרשות שאין לומדים בהם הלכה פסוקה. וכמו שאמרו (שם): מיום שחרב בית המקדש, אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד.

צא וראה מה כתב מרן החיד"א במעלת וחשיבות לומדי ההלכה שזה עלית על כולנה, בספרו "פתח עיניים" בסוף מסכת ברכות על הגמרא שם: תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם,

אברכים ובחורי ישיבות במודיעין עילית שמחים בתורתו של מרן זיע"א. מי אמר למי: וכי אתה חושב שאני זוכר מה מסרתי לפני חצי שנה? לימוד ההלכה מחייב הרבה יותר, יש נפקא מינה למעשה. מרן החיד"א: "החשוב יותר, הוא העוסקים בהלכה ומפלפלים ועושים בניינים הקיימים בסברות ישרות אמיתיות". שבט הלוי: "אם לא מגיעים להוראה, להיות תורתו להלכה, עדיין האדם בבחינת ירשיע". מפחיד!!! "יראת ה' טהורה עומדת לעד", זה הנושא אשה ואחר כך לומד תורה. החזון איש זירז את הגאון בעל "אז נדברו" להתחתן לפני גיל 20. מי זה החתן שלמד שלוש שעות רצופות בשבת חתן? כל גדולי ישראל הספרדים ורבים מהאשכנזים נגד פראק לחתן. הגרב"צ אבא שאול: אם אתם תלבשו פראק, מה אנחנו הרבנים נלבשו? הגר"י אברמסקי: עלי

א.¹ אם ירצה השם, יש לנו היום כמה נקודות חשובות להביא לפניכם. ראשית, אמש בשבת קודש זיכה אותנו בורא העולם ישתבח שמו לשבות בעיר "מודיעין עילית" יע"א. כמה שמחה ותענוג היה לי לראות בתי כנסיות ובתי מדרשות מלאים מפה לפה 'בן פורת יוסף', בציבור אברכים ובחורי ישיבות, ששמחים בתורה של מרן זיע"א, ובאים לשמוע מדברי תורתו של מרן זיע"א, בקו ההלכתי של מרן, ובהשקפה הזכה והטהורה של מרן שהחידר בנו במשך עשרות שנים. ממש התפעלתי מאוד לראות לאחר סעודת ליל שבת בשעה 11:30, בית מדרש מלא בחורים ואברכים, לרבות גם מבני אשכנז, שבאים לשמוע דברי אלוקים חיים, וברור לי שלא לכבודי הם באים, אלא לכבודו של מרן מלכא זיע"א, שהם יודעים שזיכה אותנו בורא העולם להשתדל להיות אחד מיני רבים ממעתיקי השמועה של מרן, להעביר את תורתו, את מסריו ואת השקפותיו ללא כחל ושרק, ללא עיגולי פינות, בין להקל ובין להחמיר, וכמו שסיפרתי לכם (עיין גליון 276 הערה 1 אות א ד"ה שבוע שעבר) שהאדמו"ר רבי דוד חי אביחצירא שליט"א אמר לי לפני כחודש: "אתה ממשיך דרכו של מרן, אתה מפרסם את התורה של מרן יותר ממה שמרן פרסם בעצמו". וכיון שתורתו של מרן מכרזת עליו בכל העולמות, לכן הם באים לקבל מתורתו של מרן גדול הדורות ופוסק הדורות זיע"א.

גם בבוקר לאחר התפילה בהנף החמה זכינו למסור שיעור בהלכה. ואברך מבוגר שהשתתף בשיעור, אמר לי תדע לך, אני מאוד קשה לי עם לימוד ההלכה, כי למדתי בצעירותי בישיבות אשכנזיות, וגם לאחר החתונה המשכתי במסורת האשכנזית ללמוד בכולל של גמרא, באופן שהתרגלתי בלימוד הגמרא, ועד היום אני לומד גמרא בכולל, וקשה לי פתאום בגיל כזה לשנות את עצמי ולהתחיל ללמוד הלכה כדת בעיון עם בית יוסף וכו'. ובאמת שזה חבל מאוד, כי כמה שלימוד הגמרא הוא יפה ומעניין ומושך, הרי שלימוד ההלכה כדת בעיון בבית יוסף מהגמרות והראשונים והאחרונים, הוא הרבה הרבה יותר מעניין ויפה ומושך, ומעל הכל, בלימוד ההלכה, אנחנו חייבים להיות הרבה יותר אמיתיים עם עצמנו. ואני אסביר, בלימוד הגמרא, אתה יכול לפלפל להגיד סברא לכאן וסברא לכאן, לבנות איזה

שנאמר (ישעיה נד ג): "וְכָל בְּנֵי־לְמוּדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיָךְ", על פי מה שהובא בשו"ת מן השמים (סימן לב) [לרבי יעקב מרדכי, מרבתינו בעלי התוספות לפני כ-800 שנה]. ששאל, האם מותר לכתוב חידושי תורה בחול המועד, והשיבו לו מן השמים: אוהב ה' שערים המצוינים בהלכה, כשמחדשים חידוש בהלכה ומעמידים אותה על בירור, אותם שערים נאהבים לפני המלך הגדול, יותר מכל משכנות יעקב המקיימים בהם שאר המצוות. וכל מי שמחשב מחשבות וסובר סברות בהלכות החמורות ובפסקים החמורים, נאהב ונחמד לפני המלך העליון, והדברים והמחשבות ההם, הם כמרגליות היקרות בעיניו. ואם על אבית ממונו, הותר לעשות מלאכה במועד, כל שכן שיש לחוס על אבית המרגליות היקרות האלו, לכתבם ולחתמם למען לא יאבדו, והכותב והחותם יקבל שכר עליהם, עכ"ל, ואפשר שזה שאומר "וְכָל בְּנֵי־לְמוּדֵי ה'", היינו כנגד רוב ישראל שלומדים בתורה לשמה שנקראים "בנים", כמו שכתוב בזוהר הקדוש "כל מאן דעסיק באורייתא איקרי בן". אך החשוב יותר, הם העוסקים בהלכה ומפלפלים ועושים בניינים הקיימים בסברות ישרות אמיתיות, וזהו שאומר "וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיָךְ", אשר הוא חשוב הרבה, וגורם לרוב שלום "בונֵיךְ", הבונים בתורה על ידי פלפול אמיתי, יקר בעיני השם, ורב שלום. עכ"ל מרן החיד"א.

ולפי זה ניתן לומר מה שאמרנו בגמרא סוף מסכת נדה: תנא דבי אליהו, כל השונה הלכות בכל יום, מובטח לו שהוא בן העולם הבא. ולכאורה מה החידוש בזה, הרי כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא? אלא כל השונה הלכות כדת בעיניו ישר ואמיתי ובונה מזה בניינים להלכה, זכות וחשיבות לימוד ההלכה מעלה אותו בדרגה הרבה יותר גבוהה עד שהוא נעשה "בן" העולם הבא, שמעלתו הרבה הרבה יותר גבוהה מאשר אותו אחד שיש לו רק "חלק". וכמבואר בזוהר הקדוש (רעיא מהימנא פרשת בהר דף ק"א עמוד ב), שישנם שני שמות לעם ישראל, "עבדים" ו"בנים", עבדים, דכתיב (ויקרא כה נח): "כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדִים הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם", "בנים" דכתיב (דברים יד א): "בְּנֵים אִתָּם לֵה' אֱלֹקֵיכֶם", בְּזִמְנָא דִּידַע לִיה בִּר נִשְׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרֶחַ כָּלָל, בְּרִין אֶקְרִי "עֲבָד" דְּעֲבִיד פְּקוּדָא דְמֵאֲרִיָּה, וְלִית לִיה רִשׁוֹ לְחַפְשָׁא בְּגִיזוּי וְנִרְזִין דְּבִיתָהּ. בזמן שאדם יודע את הקדוש ברוך הוא בדרך כלל [כלומר, עובד את השם יותר בכלליות מלמעלה], נקרא "עבד" שעושה את מצות אדונו, ולכן אין לו רשות לחפש באוצרות ובסודות ביתו. בְּזִמְנָא דִּידַע לִיה בִּר נִשְׁ בְּאוֹרֶחַ פֶּרֶט, בְּרִין אֶקְרִי "בן" רְחִימָא דִּלִּיהּ, כִּבֵּן דְחַפְשִׁי בְּגִיזוּי בְּכָל רְזִין דְּבִיתָהּ. ובזמן שיועד האדם את הקדוש ברוך הוא בדרך פרט, אז נקרא בן האהוב שלו, כבן המחפש בנסתרות בכל הסודות של ביתו. וְאִף עַל גַּב דְּאֶקְרִי "בן", בְּרָא בּוֹכְרָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כִּמְה דָּאֵת אֶמֶר (שמות כב) "בְּנֵי כְבוֹרֵי יִשְׂרָאֵל", לֹא פּוֹק גְּרֵמָה מִכָּלָא ד' עֲבָד" לְמַפְלַח לְאֲבוֹי בְּכָל פֻּלְחָנִין דְּאִינוּן יִקְרָא דְאֲבוֹי. אל יוציא את עצמו מכלל עבד שיעבוד לאביו בכל העבודות שהם כבוד אביו. וְהִכִּי אֶצְטְרִיךְ לְכָל בִּר נִשְׁ לְמַעְיָן לִגְבֵי אֲבוֹי "בן", לְחַפְשָׁא בְּגִיזוּי וְלִמְנַדַּע רְזִין דְּבִיתָהּ וְלֹא שְׁתִּימָא אֶבְתְּרִיָּהּ. וְלִמַּעְיָן לִגְבֵי אֲבוֹי "עֲבָד". וכך צריך כל אדם שיהיה אצל אביו "בן", לחפש בנסתרות שלו ולדעת סודות ביתו ולהשתדל אחריהם, ויהיה אצל אביו עבד. ע"כ. ומפורש בזוהר שהזכרה להיות בבחינת "בן", הוא בדרגה הרבה יותר גבוהה, והיינו על ידי לימוד ההלכה כדת, כמו שכתב החיד"א שמפלפלים ובונים בניינים בסברות ישרות אמיתיות.

עכשיו תקשיבו טוב טוב דבר מפחיד מאוד שכתב בזה הגאון הרב וואזנר זצ"ל בחידושי שבט הלוי (שבת סג ע"א): ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, היא המדרגה הכי גדולה בתורה, כמבואר בסוטה (ז ע"ב). ובעירובין (נג סע"א) אמרו, דוד גלי מסכתא, שאול לא גלי מסכתא, ופירש רש"י, דוד גלי מסכתא, כדאמר בברכות (ד ע"א) שהיה יגע בתורה ומורה הוראות; ואומר: ופירש רבי, יפה דנתת; יפה זיכית... ואמרין נמי במועד קטן (טז ע"ב): עדינו העצני יושב בשבת תחכמוני, זה דוד, כשהיה יושב ועוסק בתורה, היה מעדן עצמו כתולעת [בעוונה גדולה, שהיה משפיל עצמו לשאול מה שלא הבין אפילו מהקטנים]. ואומרת הגמרא, דוד דגלי מסכתא, כתיב ביה (תהלים קט עד): "וְיִרְאֶיךָ יְרֹאנִי וְיִשְׁמְחוּ", שאול דלא גלי מסכתא, כתיב ביה (שמואל א' יד מז): "וְכָכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה יִרְשָׁע", והפסח בזה, שדוד על ידי שגלה מסכתא, זכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. אבל שאול, לא עלתה לו שמעתתא אליבא דהלכתא. ומה גדול המוסר היוצא מזה, שאם לא מגיעים להוראה, להיות תורתו תורה להלכה, עדיין האדם בבחינת "ירשעי", אף ששאול היה צדיק גמור ולא חטא מעולם, כמבואר ביומא (כב ע"ב). עכ"ל. ממש במהלכי!!! לכן ברור, שאשרי חלקם ומה נעים גורלם של אותם האברכים היקרים השוקדים על לימודם לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בעיין ישר לאמיתה של תורה, שאין לה מידה טובה ממנה.

נחזור לענין, גם במשך השבת זכינו בסייעתא דשמיא למסור עוד כמה שיעורים וחידושים בהלכה ובאגדה בכמה וכמה בתי מדרשות, וגם במוצאי שבת ארגנו שיעור בשכונה רחוקה יותר, וברוך השם רואים את ציבור בני התורה, איך להוטים ושמחים בתורה של מרן שמן שמיא קא זכו ליה. והנה לבד ממה שדברנו בהלכה, חזקנו גם את הבחורים היקרים להזדרז בגיל הנישואין, והבאתי להם ממה שדברנו רבות בעבר, הן בשיעורים והן בחוברת "דעת התורה בגיל הנישואין", מפי סופרים ומפי ספרים מרבתינו התנאים והאמוראים והראשונים והאחרונים ועד אחרוני אחרונים גדולי הדור זיע"א, שכולם פה אחד ללא יוצא מן הכלל זרזו להתחתן לפני גיל 20, כדי להינצל מתעותי היצר הרע, וכדי לזכות ללמוד את התורה בקדושה ובטהרה, כדברי הגמרא במסכת יומא (עב ע"ב) על הפסוק (תהלים יט): "יִרְאֵת ה' סֶהוֹרָה עֹמֶקֶת לַעֲד", אמר רבי חנינא, זה הלומד תורה בטהרה. מאי היא? נושא אשה ואחר כך לומד תורה. והנה באחד השיעורים השתתף אברך אשכנזי שהוא נשוי לנכדתו של הגאון הרב בנימין יהושע זילבר זצ"ל בעל שו"ת אז נדברו, וסיפר לי מעשה שהיה עם הרב זילבר. הרב זילבר היה תלמידו של הגאון החזון איש, והחזון איש זירז אותו להתחתן לפני גיל 20, והוא שמע לקול חכמים, וזכה להתחתן לפני גיל 20, וכשהיו באים אצל הגאון החזון איש בחורים שהיו מתחמקים מלהתחתן בזמן לפני גיל 20, בטענות שווא שהם צריכים עוד ללמוד, היה עונה להם החזון איש, וכי מה חסר לרב זילבר, וכי הוא לא מספיק תלמיד חכם?! וזכה היה החזון איש משכנע אותם להתחתן בזמן לפני גיל 20.

גם סיפרתי להם שהשתתפתי בשבת חתן של בחור חשוב שזכה להתחתן בשיעור ב', לפני גיל 20, כי האמת היא נר לרגליו. ובחור זה שוקד ומתמיד ומנצל את הזמן בצורה מדהימה ביותר. לא לחינם זכה לסיים את הש"ס פעמיים. ומה מאוד התפעלתי לראות שהבחור הזה בצהרי השבת חתן שלו, שכמעט אף אחד לא היה בבית המדרש, ואילו הוא החתן במשך שלש שעות רצופות הניח את גמרתו על התיבה, והולך ובא וחוזר ומשנן בעל פה את הדפים שהיה צריך לסיים. היכן ראתם חתן בשבת חתן שלו, יושב ולומד שלש שעות גמרא בקול רם?! וכששבו אותו על זה בסעודה שלישיית, הוא אמר, וכי מה אתם מתפעלים? אני נהנה ללמוד, יש לי כיף ללמוד, אז זה לא חכמה גדולה. אבל תתפעלו מהכלה, כי שאלתי אותה קודם לכן, האם מתאים לך שאלך ללמוד שלש שעות? והיא ענתה, ואנחנו זה קשה שלי, אבל אני מוכנה להתאמץ בשביל התורה הקדושה. ואז הוא אמר שהרבה חתנים היו רוצים ללמוד, רק שזה תלוי בכלות שלהם, וכנראה שהן לא מסכימות. ואני הקטן חושב, שאם באמת החתנים היו רוצים ללמוד, והיו מוראים לכלה שזה חשוב להם הלימוד, אז היא היתה נותנת להם, אך חושבני שהחתן בעצמו לא סגור על עצמו, והוא בעצמו רוצה ללכת לנוח או לטייל או לקשקש ולברבר עד לא ועל הא, ולכן גם הכלה זורמת אתו, כי בדרך שאדם רוצה לילך מוליכים אותו, והבא להיטהר מסייעים בידו.

באופן שנהייתי ממנו שהוא לא שם על אף אחד, לא מעניין אותו מה יגידו ומה לא יגידו, כל כולו בריאת שמים טהורה, עובד את השם יתברך לעשות רצונו כרצונו. כל כולו איש אמת, בריאת שמים טהורה, ומה שהוא יודע שזה רצון השם יתברך, הוא עושה מבלי לגדנן עפעף. ולכן, כשנודע לו שזה רצון השם להתחתן לפני גיל 20, הוא כל הזמן היה מתפלל על זה שיזכה להתחתן לפני גיל 20, כי זה רצון השם. לכן גם הוא לא לבש פראק בחתונה, והוא הסביר לי, כי מה לי ולבגד הזה? מה זה קשור אלי? [ומעשה שהיה בשבוע שעבר, פגשתי בחור שעומד להתחתן, ושאלתי אותו בבדיחותא, נו כבר קנית פראק? והוא ענה לי, בדיק היום ב-1500 שקל. וכמה נפלאתי, וכי בשביל לילה אחד או לכל היותר שבוע אחד, לשלם כל כך הרבה כסף?! הלא רוב האבות של הבחורים, הם בעצמם אברכים שהם לא מוצאים את הכסף ברחוב, אז איך ילך ויבזבז את הכסף של אבא שלו בשביל פראק, שיהיה מונח בארון כאבן שאין לה הופכים. וכן דעת רבים רבים מגדולי ישראל. סיפר לי אברך שלמד בישיבת "בית שמעיה" לפני למעלה מ-30 שנה, וכשהתחתן, אמר לו ראש הישיבה שילבש פראק בחתונה. אז הוא הלך לשאול את פי קדשו של הגאון רבנו בן ציון אבא שאול זצ"ל, וענה לו הרב במילים אלו: "תגיד לראש הישיבה שלך, אם אתם הצעירים תלבשו פראק, אז מה אנחנו הרבנים נלבשו?!" וברוך השם שמילים אלו עזרו שבמשך כמה שנים, בחורים מהם משם לא לבשו פראק. ובאמת שזו היתה דעת כל גדולי הדור הספרדים, וכן רבים מגדולי הדור האשכנזים לא מצאנו בבעיניהם הנהגה זו כלל ועיקר, ואדרבה הורו לחתנים שלא ללבש פראק כלל ועיקר. וכן מנהג ישיבת "חברון" ועוד ישיבות שלא ללבש פראק כלל. ואדרבה ישנם הרואים בזה כרמות רוחא. ומעשה שהיה עם הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל שכאשר ראה את אחד ממקורביו שלבש פראק ביום חופתו, אמר לו באירוניה: כמה יפה! אך עתה יהיה עלי לחפש עבור עצמי חלוקא דרבנן אחר. גם נכדו של מרן זצ"ל רבי יעקב ששון שליט"א כתב בספר "אביר הרועים" (בית מידות עמוד 71): וזכורני בזמן נישואי, בני הישיבה שלמדתי בה הורגלו ללבש פראק ביום שמחתם בנישואיהם ובימים טובים. ואף אני לקחתי בגד כזה, אך ראיתי מהבעת פני הרב אדוני זקני שלא נוח לו בזה כלל, כי היה מביט בי רצוא ושוב, והבנתי כוונתו, ולכן גזזתי בביתי. ע"כ. ואמנם אף שאותם שמורים לחתנים ללבש פראק, טענתם בפיהם כדי לרומם את רוח הבחורים, בבחינת "וַיִּגְבֶּה לְבֹו בְּדָרְכֵי ה'" (דברי הימים ב' יז), ולהקנות להם שאיפות לגדלות בתורה, אך מאחר ואין דעת רוב גדולי הדורות נוחה מזה, ואף לא ראינו ולא שמענו מישהו שנעשה מתמיד יותר גדול מפאת שהוא לובש פראק ביום חתונתו וביום שמחת לבו, לכן אין ספק שאין צורך לקיים ולהחזיק מנהגים חדשים שכאלו, וכבר אמר הכתוב (דברים לז): "וְחִתְּשִׁים מִקֶּרֶב בָּאָה, לֹא שְׁעָרֹם אֲבִיתֶיכֶם". ובילדותי לפני כ-40 שנה, כשבקרנו עם המשפחה בחול המועד באחד הפארקים בירושלים, היו שם מכוניות קטנות מתגנשות, ואני נהגתי במכונית אחת, ואת ידי נהג חתן צעיר שהיה לבוש פראק, והמראה ממש היה נראה מגוחך, בחור צעיר מגדולי הדור האשכנזים לא הנהיגו כן, אז מה לנו להתבלבל ולחפש ללבש פראק, בשביל עוד קצת מראה כבוד ללילה אחד. ואשרי המתבונן בדברים כנאה וכיאה.]

וביודעי ומכירי קאמינא, שבחורים רבים לא היו רוצים ללבש פראק, כי הם מרגישים בעצמם שזו חוכא ואטלולא, וגם למה יבזבזו כסף כל כך בשביל לילה אחד, ואף הוריהם לא נוחה דעתם מזה כלל. לכן אדרבה אנא עבדא אמינא, שבחור שהאמת נר לרגליו, ולא עושה חשבון למה יגידו החברים שלי ומה לא יגידו, יקיים בעצמו "וַיִּגְבֶּה לְבֹו בְּדָרְכֵי ה'" (דברי הימים ב' יז), ויצפצץ על כולם, ויראה מה טוב לו? מה כדאי לו? מה רצון השם? מה דעתם של גדולי הדורות? לא הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל הנהיג את זה ולא שום גדול ספרדי, ואף רבים מגדולי הדור האשכנזים לא הנהיגו כן, אז מה לנו להתבלבל ולחפש ללבש פראק, בשביל עוד קצת מראה כבוד ללילה אחד. ואשרי המתבונן בדברים כנאה וכיאה.]

נחזור לענין, נהייתי מקו המחשבה הנכון והבוגר לבדוק תמיד מה רצון השם, וכיון שרצון השם שנוירי את הראש ונשמע לקול חכמי ישראל וגדולי הדורות, אז הוא ככה עשה. כי חלילה לנו לעזוב פתאום את כל גדולי הדורות, ולהתבלבל מאותם חכמים בעיניהם שמרשים לעצמם לחלוק על כל גדולי ישראל מבלי לגדנן עפעף, בטענות שווא ותפל, והצולעה והנדחה יקבץ, וכפי שהארכנו בזה כבר בעבר בשיעורים רבים, ובחוברת "דעת התורה בגיל הנישואין", שזכתה לקדש שם שמים רבים, וברוך השם בחורים רבים ב' פורת יוסף' זכו להקים בתים נאמנים בישראל לפני גיל 20 בזכות שלמדו בחוברת, וראו את האמת הצרופה, מה שרבותינו לימדו אותנו, ואף ראו מה גדולי ישראל אמרו על אותם שמפריעים לתלמידיהם שלהם להתחתן בזמן האמיתי לפני גיל 20, ובאיה לשונות חריפים והבטטאו עליהם, מרן זיע"א והגאון הרב שטיינמן זצ"ל ועוד ועוד. עי"ש. גם בסיום השיעור במוצאי שבת ב"מודיעין", ניגש אלי בחור

מישיבה מפורסמת שבעוונות הרבים לא מרשים להם להתחתן בזמן, ואמר לי שחילקו את החובות האלו בישיבה שלהם, וברוך השם הדברים נכנסו לליבותיהם, ובחורים רבים לקחו את הדברים לתשומת ליבם, והתחילו לנוע ולזוז לכיוון החתונה, כן ירבו. ובחור אחד שסגר לאחרונה וורט, אך האולמות היו תפוסים לאחר תשעה באב, והוא התייעץ אתו אם להתחתן בבין המצרים, והלה חיזק אותו שאדרבה ואדרבה, יפה שעה אחת קודם, וכמו שהבאנו בחוברת "ארבע תעניות ובין המצרים בהלכה ובאגדה" מה שכתב מרן זיע"א שאדרבה ואדרבה, לכתחילה שבלכתחילה אנחנו בני ספרד מתחתנים ב"בין המצרים" כדעת מרן השלחן ערוך (סימן תקנא סעיף ב), וככה עשה, וברוך השם עוד כשבוע וחצי הוא מתחתן.

[ולא כאותם משועממים שמחפשים תמיד לחקות את מנהגי האשכנזים כמו קוף שמחקה בן אדם, ולא מתחתנים בבין המצרים כמנהג האשכנזים. ומעשה בבחור ספרדי שירד מדרך התורה והמצוות, והתחבר עם חברים לא טובים, והלך בעוונות הרבים לרעות בשדות זרים, והיה משחית נפשו בקלקולים רבים קשים ומרים, בר מינו, והיה גר בבית אחד עם חתולה ללא חופה וקידושין, וכשידברו על לבו שיתחתן כדי שינצל מאיסורי כריתות, זה היה בסמוך לימי "בין המצרים" והסכים להתחתן בזמן הקרוב, ומצא אולם פנוי. אך איזה מאן דהוא משוכנע ומשובש שלא קרא ולא שנה בהלכה כלל ועיקר, והוא מאותם שאמר עליהם הנביא ישעיה (מד יח): "לא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ, כִּי טַח מִקְרָאוֹת עֵינֵיהֶם מִהַשְׁכִּיל לְבָתָם", כי כל התנהגותו רק על פי חיקוי מנהגי האשכנזים, הלך והורה לו לזה המסכן החוטא, שלא יקבע את החתונה בבין המצרים אלא רק לאחר תשעה באב. וחבריו שהשיעו עליו להקדים, התקשרו אלי, אם נכון הדבר? ואמרתם להם: אוי לה לאותה בושה, אוי לה לאותה כלימה, אוי לו ואוי לנפשו לזה הכסיל, שזאב בגדר חוטא ומחטיא אותם בינתיים בעבירות מתורות של כריתות, בשביל שלא יתחתנו בבין המצרים. השם יצילנו מדעות משובשות שכאלו. ועליו נאמר (קהלת כ ד): "הַהֶסְכֵּל בַּחֲפֹץ הוֹלֵךְ", וכבר אמר דוד המלך (תהלים פב ב): "עַד מִתִּי תִשְׁפֹּטוּ עָגֹל... לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ בַּחֲשֵׁק יִתְהַלְכוּ". והרי אפילו הרמ"א כתב (סימן תקנא סעיף ב), שלצורך מצוה, הכל מותר. וכתב המשנה ברורה (ס"ק יד) כגון שאין לו אשה ובנים. עי"ש. ואם כן, מה כל זה לעומת איסורי לאווים וכריתות שהם יכשלו בשאט נפש על ימין ועל שמאל? ועיין עוד בשו"ת יביע אומר (חלק ו סימן מג) ובהליכות עולם (חלק ב עמוד קלה), ובחוברת "ארבע תעניות ובין המצרים בהלכה ובאגדה" שהרחיב בזה, ותורה נחת.]

לסיכום עד כאן, כמה עלינו להאיר את האמת לבנינו, ולחזק ולאמץ ברכים כושלות של עוד ועוד בחורים טובים שיעזבו את הבלי העולם הזה, אלו ההולכים אחר ההבל והרוח והצלצולים, וללכת אך ורק לפי הספר, על פי מסורת אבותינו ורבותינו הספרדים בלי שום נפתל ועיקש. להיות בחורים אוטנטיים, אמיתיים, נאמנים למקור בלי חיקויים ובלי כל מיני בלבולי ראש, בחורים שמורידים את הראש בפני גדולי הדורות, ועושים חשבון אך ורק לבורא העולם, ולא לאווירת הבחורים השוררת בכל מיני מקומות שאינה תואמת את האמת הצרופה. **ולכן**, אדרבה ואדרבה משתדלים להתחתן כדת וכהלכה **לפני** גיל 20, **בלי** פראק, **בלי** חדר יחוד, **בלי** לבזבז את הזמן ולהשתק את כל החתונה במשך למעלה משעה שלימה כי בינתיים הנסיון שווה שם עם כלתו, וכולם צריכים לחכות לו שיעלה ויבוא ויגיע ויראה, **ובלי** המנהג המכוער והמשובש הזה ללכת עם הכלה יד ביד לעיני כולם. שלבד ממה שנפסק בשלחן ערוך (אבן העזר סימן כא סעיף ה), שאסור לנהוג עם אשתו בדברים של חיבה בפני אחרים. הרי גדולי הדור האשכנזים יצאו נגד מנהג זה, וכמו שכתב בספר הנפלא שושנת העמקים (כתובה ומזונות חלק ב עמוד שמו) וזו לשונו: וכבר צווח כי כרוכיא הגאון כמוהר"ר אלעזר מנחם מן שך זצוק"ל שמנהג זה של ידי ביד, היה מתאים רק לדורות אבותינו בימי קדם אשר מחשבות לבבם כעצם הצמר לטוהר, מה שאין כן בזמנינו שהדורות ירדו לפלאים והפר"ץ מרובה על העומד, וכל יצר מחשבות ליבם רק על כל היום, **שוב אין לנהוג כן, פן יכשיל אחד הקם בהרהורי בעירה קשים מעבירה**, (כן שמעתי ממלמדי, וכן העידו משמו הטוב בכמה ספרים) וכן דעת הגר"ש ואזנר **שבימינו יש לבטל המנהג הלזה** (הובא בספר שרשי מנהגי אשכנז חלק ד עמוד תקי), וכן דעת הגר"ש אורבך והגר"ח קנייבסקי שאין לנהוג כן. וכן הובא בשו"ת מנחה לחיים (מזלמאין סימן א סעיף לד) ובקונטרס חופה ונישואין (סנדר עמוד יב) בשם הגאון החזון איש בזו הלשון: **"לא הוי ניהא ליה למרן זצ"ל שיאחז החתן ביד הכלה בדרכם לחדר היחוד לעיני הציבור"**. עכ"ל. גם בספר 'ברוך רחמנא' (בספוק קונטרס 'תא שמע' ו עמוד לד את כח) כתב ששאל את הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, שכיון שנכנסת הכלה לרשות השיכת לחתן, מה טעם יש בזה שהחתן אווזח בידה? ואמר לי על אתר 'שיאנו יודע כלל ממנהג כזה', וראיתי בדעתו שלא סבר כלל וממנהג זה. ע"כ. אם כן, איך יעזוב את כל גדולי ישראל, בשביל אמירה קלה של מדרין או של חכם בעיניו? אשרי הנותנים את דעתם למעשיהם, ולוקחים את הדברים לתשומת ליבם, מחלקם יהיה חלקנו, אשריהם בעולם הזה וטוב להם לעולם הבא.

ב. והנה בלכתי בשבת "מודיעין עילית", ראיתי לנכון לחזק שם דבר מסוים, ודברתי איתם בזה בכמה וכמה שיעורים במשך השבת, והולואי שהדברים יפעלו בעזרת השם. כשיצאנו לביל שבת מבית הכנסת בגמר הדרשה ותפילת ערבית, [לאחר שפייט שם חזן בנעימות נפלאה ביותר, שממש היה לי עונג שבת מיוחד במינו לשמוע אותו, ונהניתי מכל מילה. בן פורת יוסף, בן פורת עלי עין.] היתה לי הליכה כרבע שעה, וממש הרגשתי שקשה ללכת ברחוב, כי כל הנשים יוצאות עם עגלותיהן לטייל ברחובות, ואי אפשר להיזן את העיניים לא ימינה ולא שמאלה, לא קדימה ולא אחורה, ובלתי ברירה, כל הדרך תקעתי את עיני בכביש, ואחזתי בידו של אחד הבחורים היקרים [ששוקד על דלתות התורה בצורה נפלאה ביותר, ואוהב את מרן זיע"א ומרן שליט"א, ולווה אותי בכל השיעורים]. וזו ממש עצת היצר! הרי בערב שבת, כל בתי הכנסת מלאים, וכולם יוצאים לאחר ערבית פחות או יותר באותה שעה, אז איך יכול להיות שבאותה שעה שהן יודעות שלהקות להקות של גברים יוצאים, הן הנה תצאנה באותה שעה לטייל ברחובות? וכי זהו רצון השם? הלא בלי ספק, כל זה מעשה שטן שמנסה לתעתע ולקלקל ולהשחית את הבחורים והאברכים היקרים ההולכים לתומם ברחוב, אז איך חלילה ניתן לו יד בדבר זה? הלא יקרא "מחניך קדוש"?

באגרת הקדושה (עמוד קצו) הובא מעשה בשם הגאון רבי יוסף יוזל הורוביץ - הסבא מנוברדוק, על מלך מרוקו שלעת זקנותו חלה מאוד עד שכבר הגיע לגסיסה ממש. השרים שהבינו שכבר לא ישוב לאיתנו, ישבו בסמוך אליו, ודנו ביניהם על כך שמדינה שכנה הכריזה מלחמה על מלכותו, ומה עליהם לעשות בעת הזאת כשהמלך נוטה למות. המלך ששכב על ערש דווי, קלט את הדברים באזניו, וראה זה פלא, לפתע אזר עוזו להתיישב על מיטת חוליו והחל לתת פקודות לשרי הצבא כאילו הוא לא שכב כמת רק לפני שעה קלה. וכל כך התחזק עד שניהל בעצמו את המלחמה במשך שלוש שנים. כשהתבוננו הרופאים בפלא שנגלה לעיניהם, הנוגד את כל כללי הרפואה, הגיעו למסקנה שיש באדם כוחות טמירים שאינם מתגלים בו אלא בשעת סכנה. הכרזת המלחמה על המלך, העירה את אותם כוחות שהעמידוהו ממיטת חוליו עד כדי שהיה מסוגל להשיב מלחמה השערה. והנמשל, אילו יבין האדם היטב את הסכנה העצומה שבה הוא נתון, כשיבין האדם שהיצר הרע לכל סוגי תאוותיו מאיימים על מלכותו הנצחית אשר ניתנה לו מאז חוצבה נשמתו מתחת כסא הכבוד, אז בוודאי יתעוררו בו כוחות טמירים אלו, וינסכו בו עוז ותעצומות להשיב מלחמה שערה ולהציל את חייו ומלכותו הנצחיים. אשר על כן, אחי ורעי היקרים תושבי העיר "מודיעין עילית" יע"א, [וכן בכל אותם ריכוזים חרדים ששמעתי שגם מצויים דברים אלו.] ראשית, כל רב קהילה, רב בית הכנסת, מוסרי שיעורים, ידברו על כך במקומותיהם שכמה חמור דבר זה. ויצמצמו וימזערו את הנזקים, שלפחות נשות הקהילה לא תכשלנה את הרבים בכל ליל שבת. ואם כל כך מוכרחות לצאת לטייל, ישימו לב להקדים ולחזור לבתייהם קודם זמן צאת הגברים מבתי הכנסת. ולבד מזה, החלש יאמר גיבור אני, ללכת ולדבר אצל רבני העיר שליט"א שיעשו תקנה טובה בעיני, כי לא גרעה תקנה טובה זו מכל שאר תקנות העיר הטובות, ואדרבה זו תקנה שקדומת לכל, כדי לחזק את קדושת העיר.

ג. להלן כתבה ששלחו לי, מאמר חריג של ראש ישיבת הסדר בשדרות, הרב דוד פנדל שליט"א, מבכירי רבני הציונות הדתית, שמחזק את העמדה החרדית נגד גיוס לצה"ל, וזו לשונו: "במקום להכות על חטא בידד כציבור ולהודות שבמשך שנים בעבר שלחנו את הבנים להתאבדות (י) המונית. זה נשמע קיצוני, אבל חז"ל אמרו את זה לפני, "גדול המחטאיו יותר מן ההורג", **מי פסק לנו שאפשר לשלוח את בנינו לתוך אוויר חילונית ש"מה יעשה הבן ולא יחטא"?** מי לקח אחריות על שליחת בנים במשך הרבה שנים לאווירה מעורבת חילונית ש"מה שאצלם אהבה, אצלנו זה רת", כשההורמונים עובדים שעות נוספות, כשהם מיעוט מסכני ופגיע? זאת כשחז"ל הדריכו אותנו ואנחנו מתפללים כל יום "אל תביאנו לידי ניסיון ולא לידי ביזיון". מי עודד במצפון נקי גיוס לסיירת מטכ"ל או שיטת 13 כשאחוזי חילון היו גבוהים מאוד? אני זוכר חייילים שחזרו בתביעה ובבכי, ותוהו, איך אני כראש ישיבת הסדר, לא אכפת לי לשלוח למודיעין, כשלפעמים יש חיכוך רציני עם בנות ועם חילון? הם שאלו, מדוע לא התרענו מניסיונות קשים מאוד? **אולי גם אנחנו צריכים לבחון את עצמנו אם נכנענו לכפיה חילונית סמויה באונס כשנכנסנו בידועין בחוסר אחריות? עכ"ד.** ואם כן, איפה כל אלו שיושבים ראשונה במלכות, ולא היה אכפת להם שיגייסו עוד ועוד בחורי ישיבות לשמד? איך הם לא נלחמו במשך תקופה כה ארוכה? איך הם לא עמדו בפרץ שלא להיכנס לממשלה ושלא להעביר שום תקציב, אם לא שקודם כל, יסודר החוק של "תורתו אומנותו", כפי שהיה מאז ומתמיד? **עכשיו הם נזכרו למחות על המעצרים? איפה הייתם עד עכשיו? ומי גרם מעיקרא לכל התופעה הנוראה הזאת? דווקא עכשיו לפני הבחירות שפתאום הם רואים שאנשים זוחלים ונפלטים להם למקומות אחרים, אז הם נזכרו להתעורר?**

אם מעיקרא הם היו שומעים לקול מורים, לא היינו מגיעים לכל זה, הלא חז"ל הקדושים לימדו אותנו כלל גדול: "כל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל", כמו שאמרו במדרש הגדול על הפסוק (דברים כא): "וַיֵּצֵא מֹשֶׁה זִקְנֵי שִׁשְׁרָאֵל", לעולם זקנים מעמידים את ישראל, וכן הוא אומר (יהושע ח א): "וְכָל שִׁשְׁרָאֵל וְזִקְנָיו וְשֹׁטְרֵיהֶם וְשִׁפְטֵיהֶם עֲמָדִים מִזֶּה וּמִזֶּה לְאָרֶץ", אימתי ישראל עומדים? כשיש להם "זקנים". כשהיה בית המקדש קיים, היו נשאלים באורים ותומים, ומשחרב המקדש, נשאלים ב"זקנים", שנאמר (דברים לב ז): "שִׁאֵל אֲבִיר וַיִּגְדֹּף זִקְנֵיךָ וַיֹּאמְרוּ לָךְ". וכל מי שנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל. ע"כ. (ועיין שמות רבה פרשה ג סימן ח) ואם כן למה מנפנפים שיש "מועצת חכמי התורה", הלא אם יש מועצת, אימתי הם נטלו עצה מהמועצת? אימתי ישבו כל המועצת יחד לשמוע מה חכם זה אומר, ומה חכם זה אומר, כדי לטקס עצה איך להציל את בחורי הישיבות והאברכים הצעירים מפני כל מיני גזירות קשות ורעות?! הלא הדברים ידועים ומפורסמים, הם לא יכולים לעבוד על כולם, לא כולם כאותם אלו שגרים בערי הפריפריה שלא נמצאים בתוככי העניינים, הלא רבים רבים מהציבור בערים המרכזיות, ובפרט אותם המקורבים לגדולי ישראל יודעים בדיוק מה דעתם של גדולי ישראל על כל התופעה הזאת, הם יודעים בדיוק אם אותם שקוראים להם "שלוחי דרבנן", הם באמת שלוחי דרבנן? הם בכלל מתייעצים עם רבנן? או שהם רק באים אחת ל... בשביל להצטלם, ובשביל להראות שכאילו הם ביחסים טובים עם המועצת? ויותר מזה, רבים רבים יודעים, האם הם בכלל "סופרים" את הרבנן? האם בכלל הם עושים "חשבון" לרבנן? האם הם מדברים איתם בכבוד ובדרך ארץ כנאה וכיאה לדבר עם גדולי ישראל? הלא חז"ל (שבת קט ע"ב) לימדו אותנו, לא חרבה ירושלים אלא על שביזו בה תלמידי חכמים, שנאמר (דברי הימים ב לו טז): "וַיְהִי מִלְּעֵבִים בְּמִלְאֵי הָאֱלֹקִים, וּבִזְיוֹם דְּבָרָיו, וּמִתְעַתְּעִים בְּנִבְאָיו, עַד גִּלְוֹת חֲמַת ה' בָּעָמּוֹ עַד לְאֵין מִפָּאָה". מאי עד לאין מפאָה אמר רב, כל המבזה תלמידי חכמים אין לו רפואה למכתו. ע"כ. וכתב הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק ו הלכה יא): עוון גדול הוא לבזות את החכמים או לשנאתם, לא חרבה ירושלים עד שביזו בה תלמידי חכמים שנאמר "וַיְהִי מִלְּעֵבִים בְּמִלְאֵי הָאֱלֹקִים, וּבִזְיוֹם דְּבָרָיו, וּמִתְעַתְּעִים בְּנִבְאָיו", כלומר, בזים מלמדי דבריו. וכן זה שאמרה התורה (ויקרא כו טו): "וְאִם בְּחֻקֵּי תִמְאָסוּ, מִלְּמַדֵּי חֻקוֹתֵי תִמְאָסוּ. וְכָל הַמְבִזָּה אֶת הַחֲכָמִים, אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, וְהָרִי הוּא בְּכָלל "כִּי דַבֵּר ה' בִּזְוָה". עכ"ל. וכתב מרן בשלחן ערוך (יורה דעה סימן ע"ד סעיף מז): המבזה את החכם אפילו בדברים, בית דין מנכים אותו בריב, ואין מתייראין על שר יוצא את החכם. עי"ש. וכי מותר לאיים על רבנן, אם לא תגיד ככה, נעשה לך ככה, וכי וכו'?

הגוי. למדנו בשיעורים הקודמים (עיין גיליון 275 אות ט) שכלי זכויות טבילתם מדרבנן, כי דווקא כלי מתכות יש ראשונים שאומרים שטבילתם מן התורה, כי סוף סוף הוזכרו במפורש בתורה: זהב, כסף, נחושת, ברזל בדיל ועופרת, אבל כלי זכויות שלא הוזכרו בתורה, מנין שצריכים טבילה? והגמרא (עבודה זרה עה ע"ב) ביארה שכלי זכויות "הואיל וכי נשתברו יש להם תקנה, ככלי מתכות דמו", שכיון שאם הם נשברו, יש להם תקנה על ידי שיתך אותם ויעשה מהם שוב כלי, הרי הם דומים לכלי מתכות, שגם להם יש תקנה על ידי התכה, וכשם שכלי מתכות צריכים טבילה, גם כלי זכויות חייבים טבילה. וטבילתם מדרבנן, כיון שאינם מהמינים שכתובים בפסוק, אלא שהם רק דומים לכלי מתכות, אז חכמים חייבו בהם טבילה. וכמו שכתבו רבים מהאחרונים, ומרן בשו"ת יביע אומר (חלק ב יורה דעה סימן ט אות ז, וחלק ד יורה דעה סימן ח אות א) מצא שכן דעת ספר האשכול, וכן מוכח מרבנו תם, המאירי ועוד.

קושיית רבנו חיים בן עטר בספרו פרי תואר ותירוצו

ב. והנה גאון עוזנו ותפארתנו רבנו חיים בן עטר זיע"א [שהלילה ט"ו בתמוז יום הילולתו] בספרו פרי תואר (סימן קכ סק"ב) הקשה, היאך חז"ל חייבו טבילה לכלי זכויות, והרי ממה שפירט הכתוב ששה מיני מתכות, ואין מין מתכת שלא הזכירו, הרי זה מורה באצבע שמין אחר הגם שדומה למתכת, לא חייב טבילה. [נמצא שכלי זכויות, הגם שדומים למתכת, פטורים מטבילה], וכיון שכל דבר שהתירה התורה במפורש, לא יכולים חכמים לאוסרו,² אם כן היאך חייבו חכמים טבילה בכלי זכויות, והרי מבואר יוצא מן התורה שכלי זכויות פטורים מטבילה, כיון שלא הוזכרו גם הם?³ וכתב הפרי תואר, וזו אינה קושיא, כי אפשר שמה שפירט הכתוב סוגי המתכות, לא בא למעט כלי זכויות במפורש, אלא שאם לא היה מפרט אלא כותב "כלי מתכות" בסתם, היה אפשר לטעות שדווקא דבר הניתן בקלות כמו בדיל ועופרת, הוא בגדר "מתכת", אבל שאר מתכות כמו זהב, כסף, נחושת וברזל [שקשה להתיכן] לא, לכן פירט הכתוב, ללמדנו שגם מיני מתכות שלא ניתכות בקלות, [כמו שנאמר (משלי יז א): "מִצָּרְף לִכְסָף וְכוּר לִזְהָב"] הם בכלל "מתכת". עכת"ד. ומבואר שהשאירה התורה את האפשרות לחכמים לחייב טבילה גם מינים אחרים, והם ראו לנכון לחייב כלי זכויות, כי הם דומים למתכות.

אין אנו מוסמכים לבוא ולחדש גזירות חדשות מדעתנו

ג. ומעתה, כיון שהוסיפו חכמים טבילה לכלי זכויות, יש שרצו לדון בכלי גיילון ופלסטיק, שאולי יש לחייבם טבילה, כי כשם שכלי זכויות הואיל ויש להם תקנה אם נשברו, אז הם דומים למתכות וחייבים טבילה, גם כלי פלסטיק וגיילון, יש להם

חושבני שכדאי להם מהר מאוד מאוד ללמוד ממה שמשופר בנביא על רחבעם בנו של שלמה המלך שהפסיד כמעט את כל מלכותו, ובמקום למלוך על י"ב שבטי ישראל, מלך רק על שניים מהם, ושאר המלכות על עשרת השבטים עברה לירבעם בן נבט, כמו שנאמר (מלכים א יב ג-טז): "וַיִּדְבְּרוּ אֶל רְחִבְעָם לֵאמֹר, אֲבִיר הַקֶּשֶׁה אֶת עַלְנוֹ וְאִתָּהּ עָתָה הִקֵּל מִעֲבֹדְתְּ אֲבִיר הַקֶּשֶׁה וּמִגִּלְגָּל הַכֶּבֶד אֲשֶׁר נָתַן עֲלֵינוּ וְנִגְדַּלְךָ. וַיִּנְעֹץ הַמֶּלֶךְ רְחִבְעָם אֶת הָעָנָנִים אֲשֶׁר הָיוּ עֹמְדִים אֶת פְּנֵי שְׁלֹמֹה אֲבִיו בְּהִיתוֹ חַי לֵאמֹר, אִיךָ אַתָּם נוֹעֲצִים לְהָשִׁיב אֶת הָעַם הַזֶּה דָּבָר? וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו לֵאמֹר, אִם הַיּוֹם תִּהְיֶה עֹבֵד לָעַם הַזֶּה וְנִעְבַּדְתָּם וְעִנִּיתָם וְדִבַּרְתָּ אֵלֵיהֶם דְּבָרִים טוֹבִים, וְהָיוּ לְךָ עֲבָדִים כָּל הַיָּמִים. וַיַּעֲזֹב אֶת עֲצַת הָעָנָנִים אֲשֶׁר יָצְאוּ, וַיִּנְעֹץ אֶת הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אֹתוֹ אֲשֶׁר הָעֲמֵדִים לִפְנָיו... וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אֹתוֹ לֵאמֹר... כֹּה תִדְבֹר אֵלֵיהֶם קִטְיָ [אצבע קטנה שלי] עֲבֹה מִמֶּתְנִי אֲבִי, וְעָתָה אֲבִי הָעָמִים עֲלֵיכֶם עַל כֶּבֶד, וְאֲנִי אוֹסִיף עַל גִּילְכֶם, אֲבִי יִסֵּר אֶתְכֶם בְּשׁוֹטִים, וְאֲנִי אִסֵּר אֶתְכֶם בְּעֶקְרָבִים... וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ אֶת הָעָם קִשָּׁה, וַיַּעֲזֹב אֶת עֲצַת הָעָנָנִים אֲשֶׁר יָצְאוּ, וַיִּדְבֹר אֵלֵיהֶם כְּעֲצַת הַיְלָדִים לֵאמֹר: אֲבִי הַכְּבִיד אֶת עַלְכֶם וְאֲנִי אוֹסִיף עַל גִּילְכֶם אֲבִי יִסֵּר אֶתְכֶם בְּשׁוֹטִים וְאֲנִי אִסֵּר אֶתְכֶם בְּעֶקְרָבִים... וַיֵּרָא כָּל יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֵלֵיהֶם, וַיֵּשְׁבוּ הָעָם אֶת הַמֶּלֶךְ דָּבָר לֵאמֹר, מֶה לָנוּ חֵלֶק בְּדָוִד, וְלֹא נִחְלָה בְּבֶן יִשִּׁי. וּמִשָּׁם וְהָלָא נִקְרָעָה הַמַּלְכוּת לִשְׁנָיִם. עי"ש. ישמע חכם ויוסף לקח.

נסיים נושא זה במכתב מאברך בעיר "ביתר עילית": לכבוד מורינו ורבינו עט"ר גדול מזכה הרבים המאיר לארץ ולדרים כמזהר"ר דוד שלום נקי שליט"א, ברצוני להודות על העלונים המיוחדים אשר לעולם כולו מאירים בדברי חיזוק, ובפרט בענייני הזמן ומעצמם של בני התורה ומדבר באש להבה, ולא ירא מכל אותם... שלאחרונה נזכרו לדאוג לעולם התורה לבני הישיבות לבקר בכלל הצבאי, ולהעביר כמה חוקים בלילה אחד. ולא לחינם נסמכה פרשה זו לזמן הבחירות. וכן במה שדיבר על דוד לייבל המבולבל וכידוע קהילתו אחוות תורה, מוציאה עלונים בשם אחוותא, מיד שבווע ומופצים בהרבה מקומות, וזה כדוגמת החזיר שמראה את טלפיו שהוא מפרס פרסה, וגם שם יש טורים של חסידים, ורבנים ידועים, [ובטוחני שההלכות שהובאו שם מהגאון הרב אהרן אבוטבול שליט"א, נעשה הדבר ללא ידיעתו של הרב, שלוחקים אותן לעלון שכזה, ובבקשה מי שיש לו קשר עם הרב אבוטבול, שיגלה את אזנו. כדי שחלילה לא תצא תקלה תחת ידו]. ומאידך, מלאים בדברי רעל וארס, כגון שלא רק בני התורה זו המעלה הכי גדולה - אלא גם אלו העובדים לפרגנטם הם חשובים לא פחות... וסילף את דברי הרמב"ם בענין שבת לוי, וכתב שיש כאלה שצריך לסדר להם גם עבודה, ולא כולם יכולים לעמול בתורתנו הקדושה, עפרא לפומיה. גם בעניין מה שדיבר כת"ר לא מזמן בעניין הפאה הנוכרית, נוסף שבעיר התורה והחסידות, מתהלך לו "חסיד" אחד עם רעייתו ליד השטיבלך הספרדי, בכל ערב שבת בזמן תפילת מנחה וקבלת שבת, ועושים סיבוב בדרך לתפילה, עם כל השמונה בגדים והשטריים לראשו, ואשתו נראית כאחת הפרופוזות בבגדים צצרים וגסים, רחמאנא ליצלן, בזמן שבמקום זה נמצאים עשרות ומאות אנשים ובחורי

תקנה אם נשברו על ידי התכה? אולם להלכה כיון שכלים אלו לא היו בזמן חז"ל, אין אנו מוסמכים לבוא ולחדש מדעתנו ולומר אילו הם היו בזמן חז"ל, הם היו מחייבים אותם טבילה, כי מאחר וחז"ל לא גזרו, אין בכוחנו להוסיף גזירות, אף שהן דומות ממש לגזירות חז"ל. וכן מבואר בתשובת רב שר שלום גאון (תשובות הגאונים חמדה גנוזה סימן עז) שכתב: כל דבר שלא גזרו רבותינו הראשונים [האמוראים], אין אנו גוזרים, שאפילו דבר שיש לחוש לו יותר מזה, ויש דבר להחמיר, אין אנו חוששים ולא גוזרים אלא מה שגזרו אנשי כנסת הגדולה ובתי דינים גדולים. עי"ש. גם בשו"ת הריב"ש (סימן רעא) כתב, אפילו נשיא ישראל הגדול שבסנהדרין גדולה שעומד לישראל תחת משה רבנו, אין בכוחו לגזור גזירות בדברים המותרים מן הדין, אלא רק בהסכמת הסנהדרין כולם או רובם, וכל תקנות וגזירות חז"ל שגזרו בהם רבותינו התנאים והאמוראים כולם היו על ידי מנין רוב החכמים שבדורותיהם. עי"ש. וכן כתב רבו הר"ן (הובא בשו"ת הריב"ש סימן שצ), שאין לנו אלא מה שמנו חכמים ולא לחדש גזרות מעצמינו. גם הרא"ש (מסכת שבת פרק ב סימן טו) כתב שאפילו הגאונים לא יכולים לחדש גזירה אחר שסתם רב אשי את הש"ס. גם המגיד משנה (הלכות חמץ ומצה פרק ה הלכה כ) כתב: ואני אומר אין לנו לגזור גזרות מדעתנו אחר דורות הגאונים ז"ל. גם מרן הבית יוסף (אורח חיים ס"ס יג) כתב, כיון שבימיהם של חז"ל לא גזרו, אף על פי שבימינו נראה לגזור, מכל מקום לא נגזור אנחנו ונחדש גזירה חדשה, אלא נשאר הדבר בהיתרו. עי"ש. וכתב רבנו יוסף חיים בספר ידי חיים: ואין לומר שאילו היה דבר זה בימי חז"ל היו גוזרים עליו ואוסרים אותו, שמכל מקום הואיל והחכמים הראשונים שהיתה להם סמכות וכח לאסור את המותר משום גזירה, אינם מצויים עתה בזמנינו, אנו אין בכוחנו לאסור את המותר משום גזירה, ואפילו בדבר הדומה ממש לדבר שגזרו בו חז"ל, הלכה פסוקה היא, שאין לנו לגזור איסור על דבר המותר מן הדין, אלא רק מה שאסרו חז"ל בפירוש, ואין לנו להוסיף על זה. ע"כ. (עיין שו"ת יחזה דעת חלק ה סימן כח בהערה, ובגיליון מס' 2. שו"ת יביע אומר חלק י סימן כו אות ו. חזון עובדיה שבת ד עמוד קכח) ובשו"ת באר משה שטרן (חלק ו קונטרס החשמל ס"ס ג) כתב בנידונו: אחר כתיבי כל זה, ראיתי בתשובת חלקת יעקב שמתחילה כתב כמעט ככל דברי שעל פי ההלכה אין מקום לאסור, אולם אחר כך עשה עצמו לדייני גזירה' וגזר גזירה חדשה. והרי בוודאי אין ביד שום רב, יהיה מי שיהיה, לגזור מעצמו גזירות חדשות. ובוודאי אם גדולי הרבנים בזמנינו גזרו גזירה, ובהסכמה יעלו לגזור, בוודאי נכון ראשינו לקבל גזירתם, אבל רב יחידי בוודאי שאין בידו לגזור, ובוודאי לא נקבל גזירתו. ע"כ. והגר"מ שטרנבוך שליט"א בשו"ת תשובות והנהגות (חלק א סימן תנא) כתב, שמעתי שהחזון איש פטר מטבילה כלי פלסטיק וגיילון, כיון שלא גזרו בהם חז"ל, ואין לנו להוסיף מדעתנו כלים חדשים.⁴ ואם ירצה השם בשבוע הבא נדבר עוד קצת בזה.

ישיבות, ועל הדרך מחטיאה את הרבים. השם יצילנו. ע"כ. וישנם עוד מכתבי חיזוק ששלחו בדברים כדורבנות, אבל נסתפק במכתב אחד. מי יתן ויתקיים בנו במהרה נבואת ישעיה (א כו): "וְאֵלֵיכָהּ שִׁפְטִיךָ כְּבָרָאשָׁנָה וַיַּעֲצִיךָ כְּבַתְחִלָּה, אַחֲרָיִכָּו יִקְרָא לָךְ עִיר הַצֶּדֶק קִרְיָה נְאֻמָּנָה", ובמהרה בימינו תיוושע יהודה, וישראל ישכון לבטח, ובא לציון גואל, אמן ואמן.

² וכן מבואר במאירי (מגילה ד ע"א) שדבר שהותר במפורש בתורה, אין כח ביד חכמים לגזור עליו. שהרי הקשה, מה שונה מצות מילה ממצות שופר, לולב ומגילה, שמצאנו שגזרו חכמים שלא לקיים אותם בשבת, גזירה שמא ילך אצל בקי שילמדנו ויטלטל ארבע אמות ברשות הרבים. ולמה לא גזרו כן, גם על מילה שחלה בשבת, שלא ימולו בשבת, שמא יעביר את הסכין ארבע אמות ברשות הרבים? ויש מתרצים שלולב ושופר ומגילה, לא נאמר עליהם בפירוש [בתורה] שיהיו נעשים בשבת, אלא שהותרו מן הדין מצד שאינם מלאכה, אך מאחר שיש בהם חשש מלאכה [שמא יעביר ארבע אמות ברשות הרבים, ועיבור על מלאכת הוצאה], דין הוא שידחו, כדי שלא יבואו לידי איסור תורה. לא כן מילה שבמפורש הותרה בשבת, דכתיב (ויקרא יב א): "וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ" (שבת קלב ע"א), לא החמירו חכמים בקולא הכתובה במפורש בתורה. עי"ש.

³ וברור שמאז ומתמיד היתה הזכויות קיימת בעולם ואינה המצאה שהתחדשה בזמן חז"ל, וכמו שמובא במדרש בראשית רבה (פרשת נח פרשה לא) על הפסוק: "וְאִתָּהּ קָח לָךְ מִכָּל מִאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְאֶסְפַּתְּ אֵלֶיךָ", הכניס נח לתיבה: זמורות לפילים, חצובה לצבאים, זכויות לנעמיות. וכן בברכת משה רבנו לשבת זבולון (דברים לג יט) נאמר: "כִּי שָׁפַע יָמַי: יִנְקוּ וְשָׁפְנִי טְמוּנֵי חוֹל", ומבארת הגמרא במסכת מגילה (ו ע"א) "חול" זו זכויות לבנה. וכן נאמר באיוב (כח ז): "לֹא יַעֲרֹכָהּ זָהָב וְזָכוּכִית, וְתַתְּמוֹתָהּ כָּלִי פֶזָ". (עיין חגיגה טו ע"א, וירושלמי חגיגה פרק ב ה"א)

⁴ והנה חכם אחד כתב בספרו, שכלי פלסטיק וגיילון טוב להחמיר להטבילים בלי ברכה, וציון למנחת יצחק חלק ג'. ומרן העיר עליו בשו"ת יביע אומר (חלק י יורה דעה סימן ו) וזה תוכן דבריו: הנה בשו"ת יביע אומר (חלק ד י"ד סימן ח) פסקתי שאין צריך להטבילים, ואף על פי שחז"ל גזרו על כלי זכויות להטבילים, מכל מקום כלי פלסטיק וגיילון, שלא היו בימי חז"ל, ולא היו בכלל גזירתם, אין אנו יכולים לגזור גזירות חדשות. וכמו שאמרנו בירושלמי, אין מוסיפים על הגזרות... והגאון בעל מנחת יצחק הנ"ל חזר בו בחלק ד', שאחר ראותו דבריי בשו"ת יביע אומר הנ"ל שאין צריך טבילה, העתיק כל הלשון שכתבנו שם, שאינם צריכים טבילה. וכן פסקו להקל בשו"ת באר משה ובשו"ת ציצ אביועזר. וכן כתבתי גם בשו"ת יחזה דעת (חלק ג סימן ו) כי מן מסקנת הדין, שכלי פלסטיק וגיילון אינם צריכים טבילה כלל. וכן ראוי להורות. עכ"ד.